

ВОДОСПОЖИВАННЯ РИЖІЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ФАКТОРІВ ВИРОЩУВАННЯ В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ

Гамаюнова В.В., доктор сільськогосподарських наук

Москва І.С., асистент

*Миколаївський національний аграрний
університет*

E-mail: Irinashyjan@gmail.com

Сучасний розвиток сільського господарства зумовлює пошук додаткових джерел олійної сировини, яку використовують у харчовій і технічній промисловості, а відходи їх переробки – для годівлі сільськогосподарських тварин.. Вчені звернули увагу на рижій ярий, забуту але перспективну олійну культуру родини *Brassicaceae*, яка відрізняється від інших невибагливістю до умов вирощування, скоростиглістю, стійкістю до ураження хворобами та шкідниками, не засмічує поля та є сприятливим попередником. Незважаючи на всі переваги культури на даний період в Україні рижій вирощують на незначних площах в Лісостепу та Поліссі, хоча є всі передумови для розширення посівних площ на всій території країни [1-5].

У зв'язку з цим актуальним є вивчення основних технологічних прийомів вирощування рижію ярого. Дослідження проводили впродовж 2014-2016 рр. на дослідному полі навчально-науково-практичного центру МНАУ. Ґрунт дослідної ділянки представлений чорноземом південним важкосуглинковим залишково-солонцюватим. У шарі ґрунту 0-30 см міститься гумусу (за Тюрінім) – 2,9-3,2%, легкогідролізованого азоту – 62 мг/кг ґрунту, нітратів (за Грандваль-Ляжем) – 20-25 мг/кг ґрунту, рухомого фосфору (за Мачигінім) – 36-40 мг/кг ґрунту; обмінного калію (на полуміневому фотометрі) – 320-340 мг/кг ґрунту. Реакція ґрунтового розчину близька до нейтральної рН – 6,8-7,2. Площа облікової ділянки – 30 м², повторність триразова.

Дослідження та визначення виконували згідно загальноприйнятих методик та ДСТУ. Об'єктом досліджень був рижій ярий сорту Степовий 1. Агротехніка вирощування культури була прийнятою зональній технології для зони Степу окрім факторів, що взяті на вивчення.

Дослід двофакторний: Фактор А– передпосівна обробка насіння. 1) Оброблювання насіння водою – контроль; 2) Оброблювання насіння Мочевин-К6; 3) Оброблювання насіння Ескорт-Біо. Фактор В – листкове підживлення. 1) Оброблювання водою – контроль; 2) Мочевин-К2; 3) Кристалон жовтий; 4) Д2; 5) Ескорт-Біо.

Попередником рижію була пшениця озима. Погодні умови у роки досліджень дещо різнилися, але були типовими для зони південного Степу України. Розрахунок сумарного водоспоживання рижію ярого за період вегетації проводили методом водного балансу (табл. 1).

Таблиця 1

Сумарне водоспоживання та його баланс при вирощуванні рижію ярого

Рік вегетації	Сумарне водоспожи- вання, м ³ /га	Складові водоспоживання, м ³ /га		Частка у балансі, %	
		Ґрунтова волога	Опади вегетаційного періоду	Ґрунтова волога	Опади вегетаційного періоду
2014 р.	2045	715	1330	35,0	65,0
2015 р.	3255	900	2355	27,6	72,4
2016 р.	2740	980	1760	35,8	64,2
2014- 2016 рр.	2680	865	1815	32,3	67,7

Досліди показали, що водоспоживання рижію ярого відбувається за рахунок атмосферних опадів та запасів ґрунтової вологи. В середньому за роки досліджень, сумарне водоспоживання рижію становило 2680 м³/га. і залежало від листкового підживлення та передпосівного оброблення насіння.

У сумарному водоспоживанні рижію ярого головним джерелом виявили опади вегетаційного періоду на, які залежно від року вирощування припадало

від 64,2 до 72,4 %, а частка ґрунтової вологи відповідно склала 27,6-35,8 % від загального водоспоживання.

Максимальну кількість вологи рослини споживали в 2015 році – 3255 м³/га, а мінімальну в 2014 році – 2045 м³/га.

Коефіцієнт водоспоживання знаходиться у зворотній залежності з урожайністю культури – чим вона вища, тим менше води витрачається на формування одиниці продукції [6].

Нашими дослідженнями визначено, що цей показник у рослин рижію ярого залежно від листкового підживлення та оброблення насіння регуляторами росту коливався в межах від 223,9 до 683,6 м³/ц насіння і істотно зменшувався за оптимізації живлення.

Бібліографія

1. Семенова Е. Ф. Масличный рыжик: биология, технология, эффективность / Е.Ф. Семенова, В. И. Буякин, А.С. Тарасов. – Новочеркасск, 2005. – 87 с.
2. Кліщенко С. Як і для чого вирощують ярий рижій / С. Кліщенко, М. Слісарчук // Agroexpert. – 2009. – № 5 (10). – С. 8–10.
3. Комарова І. Б. Мінливість біометричних показників рижію ярого / І. Б. Комарова, В. О. Лях // Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур УААН. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 14. – С. 120-129.
4. Лобанов В. Г. Масличные растения семейства капустных – перспективное сырье для России / В. Г. Лобанов, А. Д. Минаков, И. В. Шульвинская, В. Г. Щербаков // Известия ВУЗов, Пищевая технология. – 2003. – № 2-3. – С. 24-26.
5. Агрокарта посевов [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://rizhii.4sg.com.ua/>
6. Лымарь А. О. Экологические основы систем орошаемого земледелия / А. О. Лымарь. – К.: Аграрна наука, 1997. – 397 с.